

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ РІЗНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ

АКТИВІЗАЦІЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Москаленко Наталія, Кожедуб Тетяна, Савченко Вікторія
Дніпропетровський державний інститут фізичної культури і спорту,
Дніпропетровський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

Аннотация

Активизация познавательной деятельности осуществляется на основе интерактивных методов обучения, которые внедряются на сюжетных и интегрированных уроках физической культуры, а также при освоении теоретического материала по предмету «Физическая культура». Интерактивное обучение состоит в том, что учебный процесс осуществляется благодаря только постоянному активному взаимодействию всех учеников на уроках физической культуры. Результаты свидетельствуют, что интерактивные технологии обучения направлены на создание среды, в которой создаются эффективные условия для формирования активности учеников, а в процессе усвоения учебного материала по физической культуре школьники получают основы знаний о физической культуре и спорте.

Ключевые слова: урок физической культуры, интерактивные методы, познавательная активность, школьники.

Annotation

The interactive methods of teaching are implemented on the plot and computer-integrated lessons of physical culture, as well as while mastering theoretical material on the subject «Physical Culture». Essence of the interactive teaching is that an educational process is carried out due to only constant active cooperation of all students at the lessons of Physical Culture. The results of analysis testify that interactive technologies of teaching are directed to creation of environment in which effective terms of forming students' activity, and in the process of mastering educational material on a physical culture schoolchildren get bases of knowledge on physical culture and sport.

Key words: lesson of Physical Culture, interactive methods, cognitive activity, schoolchildren.

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зміни у сучасному житті неможливі без активізації духовного потенціалу особистості, тому загальноосвітні навчальні заклади повинні створити відповідні умови для формування особистості з широким світоглядом, високою моральною культурою, високим рівнем пізнавальної діяльності. Тому особливості актуальності потребує питання особистісного розвитку школяра та створення психолого-педагогічних умов для формування пізнавальної активності. Це зумовлює зміну парадигми навчально-виховного процесу, поступовий перехід до суб'єктно-суб'єктної розвиваючої взаємодії. Така парадигма освіти змінює діяльність вчителя, який виступає в ролі організатора самостійної, активної, пізнавальної діяльності.

Професійні вміння викладача повинні бути спрямовані на формування і розвиток пізнавального інтересу учнів, що обумовлює пошук засобів, які б приваблювали учнів до спільної діяльності з вчителем. Інтерес виступає як могутній чинник активності особистості, під впливом якого всі психічні процеси здійснюються особливо інтенсивно, а діяльність стає продуктивною.

Як зазначають вчені, наявність у школярів інтересу до предмету є передумовою до появи пізна-

вального інтересу, який сприяє активності учнів на уроках і підвищенню якості знань.

Активізація пізнавальної діяльності на уроках фізичної культури – це один з напрямів сучасної концепції фізичного виховання, спрямований на те, щоб домогтися більш високих результатів фізичної підготовленості на основі реалізації принципово нових підходів, засобів, технологій, де головним є не процедура “натаскування” на руховий результат, а складна і кропітка робота з формування щиро зацікавленого ставлення до процесу самовдосконалення, створення умов до оволодіння способами удосконалення своєї “тілесності”. Завдання полягає в тому, щоб зробити активну рухову діяльність більш осмисленою, цілеспрямованою, найбільшою мірою відповідною індивідуальним особливостям кожного, хто цим займається. Необхідно акцентувати увагу на елементах, які сприяють формуванню у школярів гармонійного ставлення до себе, свого тіла, потребово-мотиваційної сфери, усвідомлення необхідності зміцнення здоров'я, ведення здорового способу життя, фізичного удосконалення.

Тому одним із шляхів підвищення ефективності уроків фізичної культури є створення умов і розробка інноваційних підходів щодо активізації пізнавальної діяльності учнів.

Робота виконується у відповідності до наукової теми «Науково-теоретичні основи інноваційних технологій у фізичному вихованні різних груп населення» (номер державної реєстрації 011-3U001406).

Мета роботи – науково обґрунтувати засоби та методи активізації пізнавальної діяльності дітей шкільного віку на уроках фізичної культури для підвищення мотивації до занять фізичною культурою і спортом.

Результати дослідження та їх обговорення. Сучасні дослідження і аналіз проведення уро-

ків фізичної культури в загальноосвітніх навчальних закладах свідчить про те, що активізація пізнавальної діяльності повинна здійснюватися через розвиток в учнів творчої активності через інтегровану діяльність, яка включає пізнання, спілкування, гру, посильну працю і передбачає внутрішнє прагнення до активної участі в пізнавальному процесі, пошук учнем самостійних шляхів вирішення проблеми.

Завдання педагога – створення адекватних умов для максимально можливого розвитку здібностей дитини, формування у нього внутрішнього психологічного спокою і впевненості в своїх силах. При проведенні уроків фізичної культури ми додержувались принципів розвиваючого навчання, до яких віднесені такі:

- ставлення до учня, як до суб'єкта будь-якого виду діяльності. Педагог повинен повністю признати за дитиною право на особисту думку і індивідуальну лінію розвитку;

- формування суб'єкт-суб'єктного стилю взаємостосунків учня з однолітками та викладачами, яке можливе на основі розвитку діалогового способу виконання навчальних завдань;

- організація активної взаємодії учнів з однолітками і створення ситуації взаємозбагачення;

- включення учнів у творчу діяльність і розвиток їх творчих здібностей. Творча діяльність є засобом інтенсивного розвитку інтелектуальних здібностей і особистісних якостей дитини;

- будування навчання з опорою на ігрові форми. Використання ігрових форм підвищує зацікавленість і полегшує засвоєння навчального матеріалу.

Вплив заняття на дітей має бути достатньо різнобічним в освітньому, оздоровчому та виховному сенсі. Особливу увагу треба приділяти активності, са-

мостійності, відповідальності і творчому підходу до занять.

Для активізації пізнавальної діяльності дітей на уроках фізичної культури нами запропоновано використання інтерактивних методів навчання при вивченні теоретичного матеріалу з предмету «Фізична культура». Уроки проводили за тренінговою технологією з використанням зошитів для 1 класу – «Спортивна абетка», для учнів 2 класу – «Разом з фізкультуркіним», для учнів 3 класу – «Фізкультуркін у Спортивній країні», для учнів 4 класу – «Спортивний клуб Фізкультуркіна», для 5 класу – «Фізкультуркін в країні Спортландія», які рекомендовані Міністерством освіти і науки України для впровадження у навчальний процес [4].

Навчальний процес організовано так, щоб практично всі учні були заохочені до процесу пізнання; вони мають можливість розуміти й рефлексувати з приводу того, що вони знають і про що думають. На уроках має бути атмосфера доброзичливості, взаємодопоміжки – форма кооперації та співпраці; на уроці організується індивідуальна, парна, групова форми роботи.[].

Інтерактивні технології навчання сприяють формуванню таких структурних компонентів соціальної активності, як підвищення загальної культури особистості; задоволення потреби в спілкуванні; розвиток техніки спілкування та взаємодії, здібностей, почуттів, переконань, умінь утверджувати довірливі стосунки як вищу цінність спілкування; формування риторичних знань, умінь і навичок на базі підвищення їхньої мовленнєвої культури.

Інтерактивні технології навчання виконують такі важливі виховні функції: нормативну, що відбиває освоєння школярами норм соціально-типової поведінки (спілкування як нормативний процес); пізнавальну – набуття школярами індивідуального до-

свіду в процесі спілкування (спілкування як пізнавальний процес); емоційну, що характеризує спілкування як афективний процес; актуалізуючу – реалізація в спілкуванні типових та індивідуальних сторін особистості школяра [7].

В якості засобів активізації пізнавальної діяльності на уроках фізичної культури нами використовувались такі: «Інформаційні повідомлення», «Міні-лекції», «Мозковий штурм», «Аналіз історій і ситуацій», «Інтерактивні презентації», «Рольові ігри», «Запитання та відповіді», «Дебати».

Нами визначено, що упровадження інтерактивних технологій навчання буде ефективним за такими умовами:

- створення освітнього середовища, спрямоване на стимуляцію пізнавальної діяльності школярів;

- використання знань, здобутих власним досвідом, формування певних психологічних і моральних якостей;

- розвиток творчого мислення в процесі навчальної діяльності, практична спрямованість і міждисциплінарний характер;

- сприяння самостійної діяльності в процесі виконання навчальних завдань.

Упровадження інтерактивних методів навчання також здійснювалось у процесі проведення сюжетних та інтегрованих уроків фізичної культури.

В пошуках інноваційних підходів до організації уроків фізичної культури з дітьми молодшого шкільного віку необхідно намагатися розкривати інтереси самої особистості дитини, необхідно допомогти їй як індивідууму розкрити свій потенціал, внутрішні резерви здоров'я та фізичного стану, дати можливість кожній дитині самовиразитися, бути поміченою, визнаною.

Нові підходи до змісту занять фізичною культурою повинні орієнтувати вчителя не тільки на

фізичну підготовленість, але й на розвиток особистості, на індивідуальне сприймання навчального матеріалу.

Розв'язання цих завдань допускає відхід від жорсткої регламентації занять, підвищення їх емоційної насиченості, максимальної різноманітності форм, методів і засобів фізичного виховання, широкого використання наукових і технічних засобів.

Досвід проведення сюжетних та інтегрованих уроків з використанням інтерактивних технологій у загальноосвітніх школах міста Дніпропетровська дозволяє виділити основні організаційно-методичні підходи до організації таких занять.

Ми пропонуємо втілення сюжетних уроків фізичної культури як підсумкове заняття після закінчення окремої теми [3].

Сюжетні й інтегровані уроки спрямовані:

- на формування рухових вмінь і навичок;

- розвиток рухових якостей;

- на формування інтелектуального розвитку через отримання певної системи знань;

- на формування емоційної сфери – ігрова ситуація сприяє отриманню задоволення.

Вчитель повинен спрямовувати систему власних дій організаційно- методичного характеру – підготовка інвентаря і обладнання, підбір методів організації, визначення фізичного навантаження, оцінку результатів діяльності, акцентуючи увагу на позитивних якостях та досягненнях учнів на задоволенні їх потреби в самоствердженні та спілкуванні.

Планування уроку потребує від учителя раціонального розподілу часу на вирішення освітніх завдань, тому що в ході уроку діти отримують знання з теми сюжету про різні явища природи, сфери діяльності людини і часу, який відводить учитель на підвищення рухової активності, навчання рухових дій.

Велика увага приділяється естетичним аспектам уроків фізичної культури та виразності рухів, музичному супроводженню занять. Важливим є мовлення педагога, його вміння створити ігрову ситуацію для того, щоб діти повірили в неї, як у реальність, незвичайну атмосферу слів, асоціацій, бажань дітей.

Уроки з використанням інтерактивних технологій навчання здійснюють соціальний вплив, (перш за все, це усвідомлення кожного учня як особистості), сприяють формуванню самостійності, активності, наполегливості, творчої пізнавальної активності.

Висновки

1. Одним із шляхів підвищення ефективності уроків фізичної культури є створення умов для активізації пізнавальної діяльності школярів.

2. Для активізації пізнавальної діяльності на уроках фізичної культури запропоновано використання інтерактивних методів навчання, які сприяють активній взаємодії учнів: розвивають та удосконалюють психічні процеси; забезпечують формування таких інтелектуальних умінь, як аналіз, критичне мислення, здібність приймати самостійні рішення; отримують практичні навички повсякденного досвіду: партнерства і взаєморозуміння, лідерства, ініціативності, реалізації індивідуальних і колективних справ.

Література

1. Бажанова У. И. Характеристика познавательной деятельности школьников [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://kstschi1.aig.ru/index%207.html>.
2. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід : метод. посіб. / авт.- уклад. О. Пометун, Л. Пироженко. – К. : АПН, 2002. – 136 с.
3. Москаленко Н. В. Фізичне виховання молодших школярів

- : [монографія] / Н. В. Москаленко. – 2-е вид., перероб. та допов. – Дніпропетровськ : Інновація, 2010. – 344 с.
4. Москаленко Н. В. Разом з Фізкультуркінім : [навч. посібник для учнів 2 класів] / Н. В. Москаленко, Н. М. Ломако. – Дніпропетровськ : Інновація, 2007. – 44 с.
5. Пилипенко В. Особистісно орієнтовані технології у школі / В. Пилипенко, О. Коваленко. – Х. : Основа, 2007. – 101 с.
6. Савченко В. А. Педагогічні умови застосування інноваційних технологій з фізичного виховання у післядипломній підготовці вчителів початкових класів : автореф. дис. ... канд. пед. наук 13.00.04 / В. А. Савченко, ДВНЗ ПХДПУ ім. Г. Сковороди. – Переяслав-Хмельницький, 2012. – 19 с.
7. Школа О. Вплив інтерактивних технологій навчання на уроках фізичної культури учнів молодших класів на формування їхньої життєвої компетентності / Олена Школа // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки / уклад. А. В. Цьось, С. П. Козіброцький. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. – № 2 (18). – С. 142-146.

